

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE EĞİTİM ARAÇLARINDAN YARARLANMA

(Yabancı Dil Öğretmenlerinin Eğitim Araçlarından Yararlanma Durumu ve Eğitim Araçları Konulu Hizmetiçi Eğitime İlişkin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma)

Doç. Dr. Akif ERGİN*

Gelişen eğitim teknolojisinin öğretmen ve öğrenciye sağladığı olanaklardan birisi de görsel – işitsel araçlar olmaktadır. Görsel ve işitsel araçlara ilişkin olarak 1970'li yıllarda bir grup bilim adamınca OECD çerçevesinde yapılan bir araştırmada ortaöğretimde matematik, fen bilgisi, sosyal bilgiler ve yabancı dil dersleri gözönüne alındığında görsel ve işitsel araçların en çok yabancı dil derslerinde önem kazandığı sonucuna varılmıştır.

Yabancı dil öğretiminin sürekli tartışma konusu yapıldığı şu günlerde, konuyla ilgili olarak gerçekleştirilen araştırmalar ve ortaya konulan görüşlerle birlikte 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun hizmetiçi eğitim ve eğitim araçlarıyla ilgili maddeleri de dikkate alınarak ülkemizde yabancı dil öğretiminde eğitim araçlarından yararlanma durumu ile eğitim araçlarına ilişkin olarak yapılacak hizmetiçi eğitim etkinliklerinin bir araştırma konusu biçiminde ele alınmasında yarar görülmüştür.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada MEB'na bağlı ortaöğretim kurumlarında görev yapan yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma durumlarının belirlenmesi ve eğitim araçları konulu hizmetiçi eğitime ilişkin görüşlerinin saptanması amaçlanmıştır. Bu genel amacı gerçekleştirmek üzere aşağıda verilen sorulara cevap aranmıştır.

* Eğitim Teknolojisi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

1. Yabancı dil öğretmenleri eğitim araçlarından hangi sıklıkta yararlanmaktadır?

2. Yabancı dil öğretmenlerinin bazı eğitim araçlarından yeterince yararlanmamalarının belli başlı nedenleri nelerdir?

3. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda, aşağıda verilen değişkenler açısından, hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında önemli farklar var mıdır?

- a- Öğretmenlerin cinsiyeti
- b- Öğretmenlerin eğitim düzeyi
- c- Öğretmenlerin mesleki kıdemleri
- d- Öğretmenlerin öğretim yaptıkları düzey
- e- Öğretilen yabancı dil
- f- Görev yapılan okul türü
- g- Öğretmenlerin hizmet öncesinde eğitim araçları konusunda ders alma durumları
- h- Görülen hizmetiçi eğitim sayısı

Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında, belli değişkenler açısından, önemli farklar olup olmadığını saptamaya yönelik olarak aşağıdaki araştırma denenceleri oluşturulmuştur.

Denenceler:

1. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında cinsiyetleri açısından önemli bir fark yoktur.

2. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında eğitim düzeyleri açısından önemli bir fark yoktur.

3. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında mesleki kıdemleri açısından önemli bir fark yoktur.

4. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında öğretim yaptıkları düzey açısından önemli bir fark yoktur.

5. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında öğretilen yabancı dil açısından önemli bir fark yoktur.

6. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında görev yapılan okul türü açısından önemli bir fark yoktur.

7. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında hizmet öncesinde eğitim araçları konusunda ders alma durumları açısından önemli bir fark yoktur.

8. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında görülen hizmetiçi eğitim sayısı açısından önemli bir fark yoktur.

Araştırmanın Önemi

İnsanoğlunun varlığını koruma, bilgiden yararlanma, mutluluğu yakalama ve dostlukları pekiştirme çabaları önce bireylerarası, sonra gruplararası ve giderek uluslararası ilişkileri zorunlu kılmaktadır. Gün geçtikçe artan ve yoğunlaşan uluslararası ilişkiler ulusların kendi ana dilleriyle iletişim kurmalarını yetersiz kılmakta ve öteki ulusların dillerini öğrenme uluslar topluluğunun bir üyesi olarak yaşayabilmenin ön koşulu olarak belirlemektedir. Bugün dünya üzerinde, bir yıl içerisinde, turizm amacıyla yaklaşık 350 milyon kişinin seyahat ettiği gerçeği de dikkate alındığında yabancı dil öğretimini daha etkili kılacak araştırmalar hemen tüm bireyleri ve ulusları ilgilendirebilecek bir önem taşımaktadır.

Araştırmanın, ulusal açıdan bakıldığında, gerek öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekse eğitim araçlarının üretilmesi için yapılan emek ve para yatırımlarının verimli çıktılara dönüştürülmesine yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Sayıtlı

1. Öğretmenler anketleri cevaplarırken gerçek düşüncelerini yansıtmışlardır.

Sınırlılıklar

1. Araştırma bulguları 1989 yılı Şubat ayında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından açılan yabancı dil öğretimi formatörlük kursuna katılarak anketlere cevap veren 122 yabancı dil öğretmeniyle sınırlıdır.

2. Araştırmada yabancı dil öğretmenlerinin ne ölçüde yararlandıkları saptanmaya çalışılan eğitim araçları; hareketli filmler, film şeritleri ve projektörü, slaytlar ve projektörü, kumaş kaplı tahta ve gereçleri, manyetik tahta ve gereçleri, duvar resimleri, tepegöz ve gereçleri, opak projektör, Tv-video, işitsel bantlar, şimşek kartlar, döner levhalar ve fotoğraf makinaları ile sınırlıdır.

Tanımlar

Araştırmada okuyucuya yabancı gelecek bir kavramın bulunmaması düşünülmesiyle birlikte, çalışmada özel bir yeri olan "araç" ve "gereç" kavramlarından kastedilenin verilmesinde yarar görülmektedir.

Araç: Öğrencinin öğrenmesi, öğretmenin etkili bir eğitim çevresi düzenleyebilmesi için özel olarak hazırlanmış öğretme-öğrenme yardımcısıdır.

Gereç: Basılı ve/veya yazılı öğretim materyalidir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma kapsamına giren deneklerin oluşturduğu çalışma grubu ile araştırmanın aracına, aracın uygulanma biçimine yer verilmekte ve verilerin çözümü ve yorumlanmasında kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki ortaöğretim kurumlarında görev yapan yabancı dil öğretmenleri oluşturmaktadır. Ancak bu çalışmada anılan evrenden yansız olarak seçilen bir örneklem üzerinde çalışmak yerine pratik nedenlerle hazır gruplar üzerinde; Millî Eğitim Bakanlığının hizmetiçi eğitim kursuna katılan yabancı dil öğretmenleri üzerinde çalışılmıştır.

Ankara ve İstanbul'da Şubat 1989'da Milli Eğitim Bakanlığı (o zamanki adıyla Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı) tarafından düzenlenen yabancı dil öğretimi formatörlük kursuna Türkiye'nin tamamından Bakanlıkça seçilen 47 Almanca, 21 Fransızca ve 70 İngilizce öğretmeni katılmıştır.

Araştırmada ihtiyaç duyulan verilerin toplanması için kullanılan araştırma anketinin yukarıda adı geçen gruplara uygulanması ile elde edilen bulguların, araştırma konusuna ilişkin olarak, bu grupların evreni hakkında bir fikir verebileceği söylenebilir. Öte yandan bu grupların M.E.B'nca ve araştırmacının bilgisi ve etkisi dışında bazı ölçütlere göre seçilmiş olmaları, bu grupların bir ölçüde de olsa evreni temsil edebileceklerini düşündürmektedir.

Araştırmanın Aracı

Araştırmada ihtiyaç duyulan veriler araştırmacı tarafından geliştirilen anketle toplanmıştır. Anketin geliştirilmesi için yabancı dil öğretiminde eğitim araçlarından yararlanmayla ilgili literatür ulaşılabildiği ölçüde taranmıştır. Geliştirilen anket taslaklarına, yabancı dil öğretmenlerinin ve konu alan uzmanlarının görüşlerine başvurularak son şekil verilmiştir.

Aracın Uygulanması

Anketler M.E.B'ndan gerekli izinler alınarak, Ankara'da kurs gören Almanca ve Fransızca öğretmenlerine araştırmacı tarafından; İstanbul'da kurs gören İngilizce öğretmenlerine ise bizzat M.E.B Yabancı Dil Öğretimini Geliştirme Merkezi (YADEM) başkanı tarafından uygulanmıştır. Cevaplanan anketlerin (122 adet) tamamının yönergeye uygun doldurulduğu saptanmıştır.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Ankete verilen cevapların dökümü araştırmacı tarafından yapılmış olup, istatistiksel işlemlerin yapılmasında Amstrad C 64 ve Epson Euqity II bilgisayarlardan yararlanılmıştır. Öğretmenlerin eğitim araçlarından yararlanma sıklığı ile bu araçlardan yeterince yararlanmama nedenleri ile ilgili verilerin yorumlanmasında cevapların belli bazı seçeneklerde yığılma göstermesi nedeniyle yüzde hesabı; öğretmenlerin eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri konusunda oluşturulan fark yok denencelerinin çözümlenmesinde ise kay-kare tekniği kullanılmıştır.

mıştır. Kay-kare gözömlmeleri aşağıda verilen formöle göre yapılmış, manidarlık düzeyi olarak .05 belirlenmiş ancak .01 düzeyindeki manidarlıklar da belirtilmiştir.

$$X^2 = \sum \frac{(fg-fb)^2}{fb}$$

Serbestlik derecesi = (k-1) (s-1)

fg = Herbir gözenekte gözlenen frekans

fb = Herbir gözenekte beklenen frekans

k = Kolon sayısı

s = Sıra sayısı

Öğretmenlerin eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri konusunda oluşturulan herbir denencenin, sorulara verilen cevaplar arasındaki farkların manidarlığı açısından, red ya da kabul edilmesinde bir ölçüt olarak aşağıdaki bionominal test (oranın standart hatası) formölü kullanılmıştır.

Ho: P = 1 - P = 0.50

P: Ankette öğretmenlerce verilen cevapların istatistiksel olarak farklı olma olasılığı

1 - P: Ankette öğretmenlerce verilen cevapların istatistiksel olarak farklı olmama olasılığı

σor: Oranın standar hatası

Manidarlık düzeyi: .05

$$\sigma_{or} = \sqrt{\frac{P(1-P)}{N}} = \sqrt{\frac{0.50(0.50)}{28}} = 0.0944911$$

Bu sonuçtan yola çıkarak her araştırma denencesinin test edilmesinde aşağıdaki işlem geçerli olmaktadır.

Fark yoktur denencesini (Ho),

Por > P + z (σor)

Por > 0.50 + 1.96 (0.0944911) = 0.6852026

olduđunda redederiz. Başka bir söyleyişle, anketteki 28 sorudan en az 19'una (0.6852026 x 28 = 19.185673 ≈ 19) verilen cevaplar manidar olarak farklı ise ilgili denence ancak o zaman rededilebilir. Aksi durumda ise .05 düzeyinde bir redetme söz konusu olamaz.

BULGULAR

Bu bölümde yabancı dil öğretmenlerine verilen anketlerden edinilen verilerin işlenmesiyle varılan bulgulara yer verilmektedir.

Araştırmadaki bulgulara ilişkin tablolarda yüzde olarak yer alan sayılar iki rakamdan sonrası en yakın tama tamamlanarak verilmiştir.

Yabancı Dil Öğretmenlerinin Eğitim Araçlarından Yararlanma Sıklığına İlişkin Bulgular:

Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma sıklığı tablo I de verilmektedir.

Tablo I Yabancı Dil Öğretmenlerinin Eğitim Araçlarından Yararlanma Sıklığı (%)

	Hiç	Ortadan Az	Orta Sıklıkta	Ortadan Çok	Her Zaman
Hareketli Filmler (Sinema Makinası)	.94	.01	.05	-	-
Film Şeritleri ve Projektörü	.93	.04	.02	.01	-
Slaytlar ve Projektörü	.90	.05	.04	.01	-
Kumaş kaplı tahta ve Gereçleri	.54	.15	.20	.07	.04
Manyetik Tahta ve Gereçleri	.93	.03	.01	.01	.02
Duvar Resimleri	.26	.20	.30	.12	.12
Tepegöz ve Gereçleri	.91	.02	.05	.02	-
Opak Projektör (Episkop-Epidiyaskop)	.98	.01	.01	-	-
Tv-Video	.61	.18	.14	.04	.03
İşitsel Bantlar	.25	.15	.25	.16	.19
Şimşek Kartlar	.70	.10	.13	.02	.05
Döner Levhalar	.96	.01	.03	-	-
Fotoğraf Makinaları	.95	.03	.01	.01	-

Tablo I'in incelenmesiyle de görüldüğü gibi çoğu eğitim araçlarından yabancı dil öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunca yararlanılmaktadır. En çok kullanılan eğitim araçlarının başında işitsel bantlar ve duvar resimleri gelmektedir. İşitsel bantlar öğretmenlerin % 19'u tarafından her zaman, % 16'sı tarafından ortadan çok, % 25'i tarafından orta sıklıkta, % 15'i tarafından ortadan az sıklıkta kullanılmakta, % 25'i tarafından ise hiç kullanılmamaktadır. Öğretmenlerin % 12'si duvar resimlerini her zaman, % 12'si ortadan çok sıklıkta, % 30'u ise orta sıklıkta kullanmaktadır. Duvar resimlerini ortadan az sıklıkta kullanan öğretmenlerin oranı % 20, hiç kullanmayanların oranı ise % 26'dır. Kumaş kaplı tahta ve gereçleri ile Tv-video da nispeten kullanılan eğitim ortamları olarak belirlemekle birlikte işitsel bantlar ile duvar resimleri dışında kalan tüm eğitim araçlarından öğretmenlerin yarısın-

dan çoğu tarafından hiç yararlanılmamaktadır. Projeksiyon makinelerinden hiç yararlanmayanların ise % 90 ile % 98 arasında değişen büyük oranlarda olduğu dikkati çekmektedir. Duvar resimlerinin kullanımıyla ilgili bulgu Kayhan (1989) tarafından yapılan bir araştırma bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Anılan araştırmayla il eğitim araçları merkezlerinde görevli işgörenlerin görüşüne göre duvar resimlerinin yabancı dil derslerinde en çok kullanılan araçlar olduğu ortaya çıkmıştı.

Yabancı dil öğretiminde araçlardan pek yararlanılmadığını gösteren bu bulgular Çilenti'nin (1985) fen bilgisi öğretmenleriyle ilgili olarak yaptığı araştırma bulgularıyla da benzerlik göstermektedir. Anılan araştırmada fen derslerinde yaparak-yaşayarak ve gözleyerek öğrenmeyi sağlayacak gerçek araçlarla modellerin çok az kullanıldığı; film, resim ve slayt gibi görüntülerin gözlendiği öğrenme araçlarının ise yok denecek kadar az kullanıldığı saptanmıştı.

Araştırmanın bulguları ayrıca İngilizce öğretmenlerinden genel liselerde görev yapanların % 37 sinin figürin ve ufak tablolarından yararlandığını, % 33'ünün hiçbir araç ve gereçten yararlanmadığını; özel liselerde görev yapanların % 50'sinin hiçbir araç ve gereçten yararlanmadığını, % 43'ünün bant ve plaklardan yararlandığını ortaya koyan Demirel'in (1979) araştırma bulgularıyla ve Aksu ve Akarsu (1986) tarafından gerçekleştirilen ve Anadolu liselerindeki İngilizce öğretmenlerinin sınıf içi etkinliklerinde ders kitabı dışında araç olarak teyp ve pikaba öncelik verdiklerinin, slayt projektörü, film makinası gibi araçların aşağı sıralarda yer aldığını, tepegözün ise hiçbir öğretmen tarafından kullanılmadığını saptandığı araştırma bulgularıyla da paralellik göstermektedir.

1979 ve 1986 yıllarında yapılan araştırmaların bulgularıyla 1989'da yapılan bu araştırmanın bulgularının paralellik göstermesi yabancı dil öğretiminde eğitim araçlarından yararlanma konusunda son on yılda önemli adımların atılmamış olduğunun bir göstergesi olarak düşünülebilir.

Yabancı Dil Öğretmenlerinin Eğitim Araçlarında Yeterince Yararlanmalarına İlişkin Bulgular:

Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yeterince yararlanmalarına ilişkin belli başlı nedenlere göre dağılımı tablo II'de verilmektedir.

Tablo II Yabancı Dil Öğretmenlerinin Eğitim Araçlarından Yararlanmama Nedenlerine Göre Dağılımı (%)

	A	B	C	D	E
	Tanımıyor	Bulunmuyor	Bulmada Yardım İhtiyacı	Üretimde Yardım İhtiyacı	Kullanmada Yardım İhtiyacı
Hareketli Filmler (Sinema Makinası)	.19	.58	.10	.06	.07
Film şeritleri ve Projektörü	.12	.63	.10	.08	.07
Slaytlar ve Projektörü	.11	.62	.11	.08	.08
Kumaş kaplı tahta ve Gereçleri	.12	.55	.12	.15	.06
Manyetik tahta ve Gereçleri	.14	.69	.04	.12	.01
Duvar Resimleri	.09	.57	.04	.26	.04
Tepegöz ve Gereçleri	.19	.65	.03	.09	.04
Opak Projektör (Episkop-Epidiyaskop)	.24	.60	.03	.04	.09
Tv-Video	-	.56	.14	.15	.15
İşitsel Bantlar	-	.47	.21	.25	.07
Şimşek Kartlar	.16	.63	.09	.12	-
Döner Levhalar	.19	.66	.06	.09	-
Fotoğraf Makinaları	-	.84	-	.12	.04

Eğitim araçlarından yeterince yararlanmama nedenleri olarak, ankette, ilgili aracın tanınmaması, bulunmaması; bulunmasında, kullanımında ve üretiminde duyulan yardım ihtiyacı verilmişti. Tablo II incelendiğinde yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından başlıca yararlanmama nedeni olarak alanlarıyla ilgili anılan türde araç gereçlerin bulunmadığını ileri sürdükleri görülmektedir. Bu bulgu Aksu ve Akarsu'nun (1986) Anadolu liselerinin mevcut durumuna ilişkin olarak yaptıkları bir araştırma bulgusu ile paralellik göstermektedir. Anılan çalışmada öğretmenlere, okulda karşılaştıkları üç önemli sorunun ve çözüm önerilerinin neler olduğu sorulmuş, öğretmenlerce verilen cevaplarda sorunlar listesinin başında "kaynak eksikliği"nin, çözüm önerileri listesinin başında ise, "kaynak temini"nin yer aldığı belirlenmişti.

Benzeri bulgulara Fidan'ın (1979) araştırmasında da rastlanmaktadır. Fen bilgisi derslerinin işlenmesiyle ilgili yapılan araştırmada ilköğretim öğretmenlerine fen bilgisi dersini işlerken karşılaştıkları güçlükler sorulduğunda öğretmenlerin % 95'i sınıfta deney yapma olanaklarının azlığını ve dersleri işlemek için gerekli araç ve gereçlerin bulunmadığını dile getirmişler; derslerin daha iyi işlenebilmesi için hangi önlemlerin

alınması sorulduğunda, öğretmenler % 90 lık bir yığılmayla dersle ilgili araç ve gereçlerin bolca sağlanmasını istemişlerdi.

Öğretmenler yeterince yararlanmama nedeni olarak duydukları çeşitli yardım ihtiyaçlarını en çok kumaş kaplı tahta ve gereçleri, duvar resimleri, Tv-video ve işitsel bantlar için dile getirmişlerdir. Kumaş kaplı tahta ve gereçleri için yardım ihtiyacı belirten öğretmenlerin toplam oranı (tablo II'deki C+D+E) % 33 tür. Bu oran duvar resimleri için % 34, Tv-video için % 44, işitsel bantlar için % 53 olarak belirlenmiştir. Tablo II'deki "B" sütunu incelendiğinde önceki satırlarda adı geçen bu dört grup araç gerecin ötekilere oranla okullarda daha çok bulunduğu ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin araç gereçlerin bulunması, üretimi ve kullanımı konularında değişen oranda belirttikleri bu yardım ihtiyaçlarının tablo I'de verilen eğitim araçlarından yararlanma sıklığı ile de çok büyük bir paralellik gösterdiği gözlenmektedir. Tablo I ve tablo II bir arada incelendiğinde öğretmenlerin en çok yardım ihtiyacını en çok yararlandıkları eğitim araçları için duydukları görülmektedir. Bu bulgular eğitim araçlarının okullarda bulunması ve kullanılması oranında, konuya ilişkin olarak öğretmenlerden gelecek yardım taleplerinin artacağı düşüncesini doğurmaktadır. Bu düşünce bir başka düşünceyi; okullara araçları soktukça öğretmenlerin bu eğitim araçlarından en üst düzeyde yararlanmalarını sağlamada yardımcı olabilecek ilgili uzman personelin de bu okullarda görevlendirilmesi gereğini akla getirmektedir.

Yabancı Dil Öğretmenlerinin Eğitim Araçlarından Yararlanma Konulan Hizmetiçi Eğitime İlişkin Görüşleriyle İlgili Bulgular:

Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konulu hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında belli değişkenler açısından fark olup olmadığını saptamak amacıyla kurulan denenceler, yöntem bölümünde de belirtildiği gibi, bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır. Bulgular verilirken belli bir değişken açısından görüşleri karşılaştırılan gruplar arasında bütün yönünden fark çıkmasa da, başka bir söyleyişle manidar farkların görüldüğü madde sayısı 19'un altında da kalsa, grupların görüşleri arasında beliren manidar farklılıkların hangi konularda olduğu belirtilmiştir.

Ankette yer alan maddelerle ilgili olarak farklı kategorilerdeki grupların belli bir değişken açısından aynı cevap türüne % 80 ve üzerinde bir oranda katılmaları halinde, bu katılımlar çok büyük bir görüş birliğini yansıttığı düşüncesiyle ayrıca belirtilmiştir.

Denence I. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında cinsiyetleri açısından önemli bir fark bulunmamaktadır.

Ankete cevap veren öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımı tablo III'de verilmektedir.

Tablo III Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Erkek	90	74
Kadın	32	26

Erkek ve bayan öğretmenler tarafından anketteki 28 sorudan 24'üne benzer cevaplar verilirken dört soruya verilen cevaplar arasında manidar fark bulunmuştur. Eğitim araçlarından yararlanmayla ilgili olarak görev yaptıkları ilde düzenlenebilecek hizmetiçi eğitim etkinliklerinin planlanmasında ve yürütülmesinde koordinatörlük görevi alma konusunda erkek öğretmenlerin çoğunun çekimser ya da isteksiz görüldükleri, bayan öğretmenlerin ise büyük oranda (% 72) istekli oldukları belirlenmiştir. Erkek öğretmenlerle bayan öğretmenler arasında çıkan bu fark .05 düzeyinde manidar bulunmuştur. Bu bulguya göre bayan öğretmenlerin genelde hizmetiçi eğitim etkinliklerinden daha çok yararlanma beklentisi içinde oldukları ve daha iyi bir yabancı dil öğretimi için mesleklerinde daha aktif roller üstlenmek istedikleri söylenebilir.

16 mm. lik hareketli film makinasının, 35 mm .lik film şeridi projektörünün ve opak projektörün kullanımı konusunda erkek öğretmenlerden yarıdan çoğunun ek eğitim ihtiyacı duyduklarını belirtmiş oldukları, ancak bu ihtiyacın bayan öğretmenlerde daha büyük bir oranda olduğu saptanmıştır. Erkek öğretmenlerle bayan öğretmenlerin cevapları arasında görülen bu farklar .05 düzeyinde manidar çıkmıştır.

Her iki grupta da öğretmenlerin % 80'inden çoğu;

- Hizmetiçi eğitim programlarının daha etkili olabilmesi için bu programların planlanması sürecine öğretmenlerin de katılması gerektiğini,
- Çoğu hizmetiçi eğitim programlarının yabancı dil öğretmenleri için bir değer taşıdığını,
- "Eğitim araçlarından yararlanma" konulu bir hizmetiçi eğitim programı düzenlendiği takdirde katılmak istediklerini,

● Eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim programlarının, öğretmenlere, istenilen öğrenme tipine uygun eğitim araçlarını seçmelerinde yardımcı olacağını,

● Eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim programlarının, öğretmenlere, eldeki eğitim araç ve gereçlerini daha etkili kullanmalarında yardımcı olacağını belirtmiştir.

Denence II. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında eğitim düzeyleri açısından önemli bir fark bulunmamaktadır.

Ankete cevap veren öğretmenlerden dördü yüksek lisans derecesine sahip olup, sonuçları etkileyebileceği olasılığı göz önünde tutularak bu denenceyle ilgili istatistiksel işlemlere dahil edilmemiştir. Bu denenceyle ilgili olarak anketleri işlem gören öğretmenlerin eğitim düzeylerine göre dağılımı tablo IV'te verilmektedir.

Tablo IV Öğretmenlerin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Eğitim Düzeyi	Frekans	Yüzde
Üç Yıl	77	65
Dört Yıl	41	35

Üç yıllık eğitim enstitüsü mezunu öğretmenler ile dört yıllık lisans mezunu öğretmenler anketteki 28 sorudan 26'sına benzer cevaplar vermişlerdir.

Hizmetiçi eğitim programlarının yabancı dil öğretmenleri için bir değer taşıyıp taşımadığı sorulduğunda üç yıllık eğitim enstitüsü mezunu öğretmenlerin % 87'si, dört yıllık lisans mezunu öğretmenlerin % 78'i olumlu görüş bildirmişler; konuya ilişkin olarak eğitim enstitüsü mezunu öğretmenlerin % 3'ü, dört yıllık lisans mezunu öğretmenlerin ise % 15'i kararsızlığını belirtmiştir. Eğitim enstitüsü mezunu öğretmenler ile dört yıllık lisans mezunu öğretmenler arasındaki bu fark, 05 düzeyinde manidar bulunmuştur. İki grup arasında ortaya çıkan bu farka dört yıllık lisans mezunu öğretmenler arasında kararsızların daha çok oluşunun neden olduğu söylenebilir. Anılan kararsız grubu mesleğin başlangıç yıllarında olan öğretmenlerin oluşturmuş olabileceği ve böyle bir grubun tüm meslektaşlarıyla ilgili bir yargıda bulunmada çekimser davrandıkları düşünülmektedir. Üç yıllık eğitim düzeyine sahip öğretmenlerle dört yıllık eğitim düzeyine sahip öğretmenler arasında görev yaptıkları

ilde alanlarıyla ilgili olarak bulunan eğitim araç ve gereçlerini bilme yönünden önemli bir fark belirlemiştir. Üç yıllık eğitim enstitüsü mezunları % 53 lük bir oranla anılan araçları bildiklerini söylerken, bu oran öteki grup için % 22 olarak saptanmış ve görülen bu farkın .01 düzeyinde manidar olduğu bulunmuştur. Eğitim enstitüsü mezunlarının daha kıdemli öğretmenler olabileceği göz önüne alındığında bu gruptaki öğretmenlerin dört yıllık lisans mezunu öğretmenlere oranla daha çok sayıda hizmetiçi eğitim etkinliğinden geçmiş olabilecekleri ve mesleki yönden çevreleriyle daha çok etkileşime girme olanağı bularak il eğitim araçlarıyla ilgili daha zengin yaşantılar geçirmiş oldukları düşünülmektedir.

Her iki grupta da öğretmenlerin % 80'inden çoğu;

- Hizmetiçi eğitim programlarının daha etkili olabilmesi için bu programların planlanması sürecine öğretmenlerin de katılması gerektiğini,

- "Eğitim araçlarından yararlanma" konulu bir hizmetiçi eğitim programı düzenlendiği takdirde katılmak istediklerini,

- Eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim programlarının, öğretmenlere, eldeki eğitim araç ve gereçlerini daha etkili kullanmalarında yardımcı olacağını,

- Alanlarıyla ilgili olarak okullarında hangi eğitim araç ve gereçlerinin bulunduğunu bildiklerini belirtmişlerdir.

Denence III. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında mesleki kıdemleri açısından önemli bir fark bulunmamaktadır.

Genç öğretmenlerin yeni yöntem ve tekniklerin kullanıldığı (ya da en azından kullanılabildiği) bir dönemde yetiştikleri dikkate alınarak anketin hazırlanmasında "mesleki kıdem" için ilk yıllara ilişkin olarak daha küçük dilimlere yer verilmişti. Anketlere verilen cevapların dö-kümleri yapıldığında beş yıldan az kıdeme sahip sadece yedi öğretmenin bulunduğu görülerek bu gruptakiler hemen sonra gelen grupla birleştirilmiş ve istatistiksel çözümler için "1-9 yıl" ile "10 yıl ve ötesi" olarak iki temel grup üzerinde çalışılmıştır.

Ankete cevap veren öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dağılımı tablo V'de görülmektedir.

Tablo V Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı

Mesleki Kıdem	Frekans	Yüzde
1-9 Yıl	51	42
10- ... yıl	71	58

Öğretmenlik mesleğindeki kıdemleri 1-9 yıl arasında olanlar ile 10 yıl ve ötesindeki kıdeme sahip olanlar 28 sorudan 26'sına benzer cevaplar vermişlerdir. Çoğu yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konulu bir hizmetiçi eğitim programına gönüllü olarak katılabileceklerine ilişkin bir görüşe 1-9 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin % 49'u katılırken 10 yıl ve ötesindeki kıdeme sahip öğretmenlerin % 69'u katılmıştır. Aynı maddeyle ilgili olarak kararsızlığını belirten öğretmenlerin oranı 1-9 yıl kıdeme sahip grup için % 37, 10 yıl ve ötesinde kıdeme sahip grup için % 11 olarak belirmiştir. İki grup arasındaki bu fark .01 düzeyinde manidar bulunmuştur. Bu bulgulara göre, daha çok mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin kendi alanlarındaki öğretmenlerin eğitim araçları konulu bir hizmetiçi eğitim programına gönüllü olarak katılabileceklerini belki de kendi yaşantılarından bilerek belirttikleri, az kıdeme sahip öğretmenler ise kendileri için daha kararlı konuşabilirken, üyesi buldukları tüm grup için görüş bildirmekte kıdemlilere oranla daha az kararlı davrandıkları söylenebilir. Anketteki bir başka soruyla eğitim araçlarının seçimi konusundaki bir ek eğitime 1-9 yıl arasında kıdeme sahip öğretmenlerin öteki gruba oranla daha çok ihtiyaç duyduğu (% 63) belirlenmiştir. On yıl ve daha fazla kıdeme sahip öğretmenlerin yarısından çoğunun da (% 53) ek eğitime olan ihtiyaçlarını dile getirdiği bu soruya verilen cevaplar arasındaki fark ta .01 düzeyinde manidar bulunmuştur.

Her iki grupta da öğretmenlerin % 80'inden çoğu;

- Hizmetiçi eğitim programlarının daha etkili olabilmesi için bu programların planlanması sürecine öğretmenlerin de katılması gerektiğini,
- "Eğitim araçlarından yararlanma" konulu bir hizmetiçi eğitim programı düzenlendiği takdirde katılmak istediklerini,
- Eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim programlarının, öğretmenlere, eldeki eğitim araç ve gereçlerini daha etkili olarak kullanmalarında yardımcı olacağını,
- Alanlarıyla ilgili olarak okullarında hangi eğitim araç ve gereçlerinin bulunduğunu bildiklerini belirtmişlerdir.

Denence IV. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında öğretim yaptıkları düzey açısından önemli bir fark bulunmamaktadır.

Öğretmenlerin görevlerini sürdürdükleri düzeyler belirlenirken ortaokul içerisinde bulunmakla birlikte verilen yabancı dil derslerinin yoğunluğu göz önünde tutularak "hazırlık sınıfı"na ayrı bir kategori olarak yer verilmiştir.

Ankete cevap veren öğretmenlerin öğretim yaptıkları düzeye göre dağılımı tablo VI'da verilmektedir.

Tablo VI Öğretmenlerin Öğretim Yaptıkları Düzeye Göre Dağılımı

Öğretim Düzeyi	Frekans	Yüzde
Hazırlık	21	17
Ortaokul	51	42
Lise	50	41

Hazırlık, ortaokul ve lise düzeyinde görev yapan öğretmenlerin anketteki 28 sorudan 26'sına benzer cevap verdikleri görülmüştür.

Araçları çalıştıracak mekanik becerilerden yoksun oldukları için mekanik eğitim araçlarını kullanma konusunda hazırlık sınıfı ve ortaokul öğretmenleri çoğunlukla tereddüt gösterdiklerini ya da bu soruya cevap vermede kararsız kaldıklarını belirtirken lise öğretmenlerinin % 52 si bu konuda tereddüt göstermediklerini söylemiştir. Gruplar arasında görülen bu fark .05 düzeyinde manidar çıkmıştır. Gruplar arasında .05 düzeyindeki bir başka fark da tepegözün kullanılmasına ilişkin olarak duyulan ek eğitim ihtiyacında ortaya çıkmıştır. Tepegözün kullanımı konusunda hazırlık sınıfı öğretmenlerinin % 19'u, lise öğretmenlerinin % 40'ı, ortaokul öğretmenlerinin ise % 62'si ek eğitim ihtiyaçlarını belirtmişlerdir.

Her üç grupta da öğretmenlerin en az % 80'i;

- Hizmetiçi eğitim programlarının daha etkili olabilmesi için bu programların planlanması sürecine öğretmenlerin de katılması gerektiğini,

- Çoğu hizmetiçi eğitim programlarının yabancı dil öğretmenleri için bir değer taşıdığını,

● Eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim programlarının, öğretmenlere, eldeki eğitim araç ve gereçlerini daha etkili kullanmalarında yardımcı olacağını dile getirmişlerdir.

Denence V. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında öğretilen yabancı dil açısından önemli bir fark bulunmamaktadır.

Ankete cevap veren öğretmenlerin öğrettikleri yabancı dile göre dağılımı tablo VII'de verilmektedir.

Tablo VII Öğretmenlerin Öğrettikleri Yabancı Dile Göre Dağılımı

Öğretilen yabancı dil	Frekans	Yüzde
Almanca	44	36
Fransızca	21	17
İngilizce	57	47

Almanca, Fransızca ve İngilizce öğretmenlerinden oluşan üç grubun anketteki 28 sorudan 22'sine benzer cevap verdikleri belirlenmiştir.

Alanlarıyla ilgili olarak görev yaptıkları ilde bulunan araçları Fransızca öğretmenlerinin % 29'u, İngilizce öğretmenlerinin % 33'ü, Almanca öğretmenlerinin ise % 61'inin bildiği saptanmıştır. Gruplar arasındaki bu fark .05 düzeyinde manidar bulunmuştur. Tepegözün kullanımına ilişkin ek eğitim ihtiyacı Almanca öğretmenlerinin % 61'i, Fransızca öğretmenlerinin % 52'si, İngilizce öğretmenlerinin ise % 32'si tarafından dile getirilmiş olup bu fark .01 düzeyinde manidar çıkmıştır. Opak projektörün kullanımı konusunda ek eğitim ihtiyacı duyan öğretmenlerin oranı Almanca öğretmenleri için % 73, Fransızca öğretmenleri için % 57, İngilizce öğretmenleri için % 53 olarak belirmiştir. Gruplar arasındaki bu fark .05 düzeyinde manidar bulunmuştur. Manyetik tahtanın kullanılması ile ilgili olarak ek eğitim ihtiyacı duyulup duyulmadığına ilişkin soruya verilen cevaplarda gruplar arasında .01 düzeyinde manidar çıkan farklılıklar gözlenmiştir. Manyetik tahtanın kullanımı ile ilgili olarak Almanca grubunun % 55'i böyle bir eğitime ihtiyacı olmadığını, % 43'ü ise ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Fransızca grubu gibi İngilizce grubunun da % 55'i konuya ilişkin eğitim ihtiyacı olmadığını söylemiştir. İngilizce grubunun % 33'ü manyetik tahtanın kullanılması konusunda ek eğitim ihtiyacını belirtirken kararsız kalanların oranı % 12 olarak belirmiştir. Bu soruya verilen cevaplarla ilgili olarak kararsızların oranındaki en büyük sayı Fransızca grubunda ortaya çıkmıştır (% 43).

Fransızca grubunun % 48'i ise bu konudaki ek eğitim ihtiyacını dile getirmiştir. Manyetik tahtada kullanılacak materyallerin hazırlanması konusundaki ek eğitim ihtiyacının araştırıldığı soruya verilen cevaplar da manyetik tahtanın kullanımı ile ilgili sorulara verilen cevaplara paralellik göstermektedir. Fransızca ve İngilizce öğretmenleri konuya ilişkin ek eğitim ihtiyacını % 48 ve % 47 oranlarında belirtirken Almanca öğretmenleri grubunda bu oran % 59 olarak saptanmıştır. Fransızca grubunun % 38'i konuya ilişkin kararsızlıklarını belirtmiş olup gruplar arasında görülen farklılıklar .05 düzeyinde manidar çıkmıştır. Tepegöz materyallerinin hazırlanması konusunda ek eğitime ihtiyaç duyulduğunu belirten öğretmenlerin oranının Almanca grubunda % 64, Fransızca grubunda % 53, İngilizce grubunda % 49 olduğu gözlenmiştir. Fransızca grubundan % 33'lük bir dilimin yine kararsız oluşu dikkati çekmektedir. Gruplar arasında görülen bu farklılıklar .05 düzeyinde manidar bulunmuştur. Görev yaptıkları ilde bulunan eğitim araçlarını en çok tanıdığı saptanan grup olan Almanca öğretmenlerinin, aynı zamanda, çoğu eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyacını en çok dile getiren grup olması araçları tanınmanın bile bunlardan yararlanma çabalarına yol açtığını düşündürmektedir.

Her üç grupta da öğretmenlerin % 80'inden çoğu;

- Çoğu hizmetiçi eğitim programlarının yabancı dil öğretmenleri için bir değer taşıdığını,
- Eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim programlarının, öğretmenlere, eldeki eğitim araç ve gereçlerini daha etkili kullanmalarında yardımcı olacağını dile getirmişlerdir.

Denence VI. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında görev yapılan okul türü açısından önemli bir fark bulunmamaktadır.

Fen lisesi, Öğretmen lisesi ve Anadolu Meslek Lisesinde görev yapan öğretmenler az sayıda oldukları için ayrı ayrı kategoriler oluşturamadıklarından bu denence ile ilgili çözümlemelerde kapsam dışı bırakılmıştır. Kapsam dışı bırakılan bu öğretmenlerden ayrı olarak ankete cevap veren öğretmenlerin görev yaptıkları okul türüne göre dağılımı tablo VIII'de verilmektedir.

Genel lise, Anadolu lisesi ve Mesleki Teknik liselerde görev yapan öğretmen grupları anketteki 28 sorudan 25'ine benzer cevaplar vermiş-

Tablo VIII Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Dağılımı

Okul Türü	Frekans	Yüzde
Genel Lise	59	52
Anadolu Lisesi	36	32
Mes. Tek. Lise	18	16

lerdir. Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin % 74'ü, Anadolu liselerinde görev yapan öğretmenlerin % 47'si, Mesleki teknik liselerde görev yapan öğretmenlerin % 44'ü 16 mm. lik hareketli film makinasının kullanılması konusunda ek eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmiş olup gruplar arasında bulunan bu fark .05 düzeyinde manidar bulunmuştur. Tepegözün kullanılmasıyla ilgili olarak genel liselerde görev yapan öğretmenlerin % 60'ı, Anadolu liselerinde görev yapan öğretmenlerin % 28'i, mesleki teknik liselerde görev yapan öğretmenlerin % 39'u ek eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Gruplar arasındaki bu fark .05 düzeyinde manidar bulunmuştur. Projeksiyonlu araçlarla ilgili olarak mercceklerin temizlenmesi, lambaların değiştirilmesi gibi basit bakımları yapabilme konularında ek eğitime ihtiyaç duyan öğretmenlerin oranı Genel lise grubunda % 64, Anadolu lisesi grubunda % 53, Mesleki Teknik Lise grubunda ise % 33 olarak belirmiş olup, gruplar arasındaki bu fark .05 düzeyinde manidar çıkmıştır.

Her üç grupta da öğretmenlerin % 80'inden çoğu;

- Hizmetiçi eğitim programlarının daha etkili olabilmesi için bu programların planlanması sürecine öğretmenlerin de katılması gerektiğini,

- Çoğu hizmetiçi eğitim programlarının yabancı dil öğretmenleri için bir değer taşıdığını,

- Eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim programlarının, öğretmenlere, eldeki eğitim araç ve gereçlerini daha etkili kullanmalarında yardımcı olacağını belirtmişlerdir.

Denence VII. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında hizmet öncesinde eğitim araçları konusunda ders alma durumları açısından önemli bir fark bulunmamaktadır.

Ankete cevap veren öğretmenlerin hizmet öncesinde ders alma durumlarına göre dağılımı tablo IX'da görülmektedir.

Tablo IX Öğretmenlerin Hizmet Öncesinde Ders Alma Durumlarına Göre Dağılımı

Ders Alma Durumu	Frekans	Yüzde
Alan	35	29
Almayan	87	71

Hizmet öncesinde eğitim araçlarıyla ilgili dersler alan öğretmenler ile bu konuda ders almayan öğretmenler anketteki tüm sorulara benzer cevaplar vermişlerdir.

Her iki grupta da öğretmenlerin en az % 80'i;

- Hizmetiçi eğitim programlarının daha etkili olabilmesi için bu programların planlanması sürecine öğretmenlerin de katılması gerektiğini,

- Eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim programlarının, öğretmenlere, istenilen öğrenme tipine uygun eğitim araçlarını seçmelerinde yardımcı olacağını,

- Eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim programlarının, öğretmenlere, eldeki eğitim araç ve gereçlerini daha etkili kullanmalarında yardımcı olacağını,

- Alanlarıyla ilgili olarak okullarında hangi eğitim araç ve gereçlerinin bulunduğunu bildiklerini belirtmişlerdir.

Denence VIII. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma konusunda hizmetiçi eğitime ilişkin görüşleri arasında daha önceden görülen hizmetiçi eğitim sayısı açısından önemli bir fark bulunmamaktadır.

Hizmetiçi eğitim kurslarına 5 kez katılan iki öğretmen ayrı bir kategoride ele alınmayıp, 3-4 kez katılanlarla birlikte "3-5 kez" kategorisi içerisinde yer almış olup ankete cevap veren öğretmenlerin gördükleri hizmetiçi eğitim sayısına göre dağılımı tablo X'da görülmektedir.

Tablo X Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitime Katılma Durumlarına Göre Dağılımı

Görülen Hizmetiçi Eğitim Sayısı	Frekans	Yüzde
Hiç	69	57
1-2 kez	27	22
3-5 kez	26	21

Eğitim araçları konulu hizmetiçi eğitim kurslarına hiç katılmayan, 1-2 kez katılan ve 3-5 kez katılan öğretmenler anketteki 28 sorudan 25'ine benzer cevaplar verirken üçüne farklı cevaplar vermişlerdir.

Eğitim araçlarıyla ilgili hiçbir hizmetiçi eğitim kursuna katılmayan öğretmenlerin % 74'ü okullarında eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim programlarının koordinasyonunu yapabilecek yeterlikte bir elemanın bulunmasını yararlı gördüğünü, % 20'si yararlı görmediğini, % 6'sı ise kararsızlığını belirtmektedir. Eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim kurslarına 1-2 kez katılan öğretmenlerin % 70'i okullarında eğitim araçlarıyla ilgili hizmet içi eğitim programlarının koordinasyonunu yapabilecek yeterlikte bir elemanın bulunmasını yararlı görürken, % 8'i yararlı görmekte, % 22'si ise konuya ilişkin kararsızlığını belirtmektedir. Anılan kurslara 3-5 kez katılanların % 65'i; okullarında böyle bir koordinatörün bulunmasını yararlı görürken % 8'i yararlı görmemekte, % 27'si ise kararsızlığını dile getirmektedir. Eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim kurslarına katılanlar ile katılmayanlar arasında görülen bu fark .05 düzeyinde manidar bulunmuştur.

Şimdiye kadar eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim kurslarına hiç katılmayan öğretmenlerin % 46'sı, bu tür kurslara 1-2 kez katılanların % 55'i, 3-5 kez katılanların % 81'i eğitim araçlarıyla ilgili olarak okullarında düzenlenebilecek hizmetiçi eğitim etkinliklerinin planlanması ve yürütülmesindeki koordinatörlük görevini gönüllü olarak üstlenebileceğini belirtmiş olup gruplar arasında beliren bu farkın .05 düzeyinde manidar olduğu görülmüştür. Hizmetiçi eğitim kurslarına daha çok katılan öğretmenler, bu tür kurslara hiç katılmamış olan öğretmenlere oranla, okullarında hizmetiçi eğitim etkinliklerinin planlanması ve yürütülmesinde görev alacak bir personelin bulunması konusunda daha az istekliken bu görevi sürdürme konusunda ise daha fazla istekli görünmeleri yetişmiş personel olarak kendileri varken anılan görevin başkalarına verilmesini istemediklerini düşündürmektedir.

Basit bir fotoğraf makinasıyla çekim yapma konusunda ek bir eğitim ihtiyacı belirtenlerin oranı, eğitim araçlarıyla ilgili hiçbir hizmetiçi eğitim etkinliğine katılmayan öğretmenlerin oluşturduğu grupta % 32, 1-2 kez katılanlarda % 30, 3-5 kez katılanlarda ise % 13 olarak belirmiştir. Konuya ilişkin en az eğitim ihtiyacının en çok sayıdaki hizmetiçi eğitim etkinliğine katılmış olan öğretmenlerce duyulduğunun saptandığı bu soruya verilen cevaplarda gruplar arasında görülen fark .05 düzeyinde manidar bulunmuştur.

Her üç grupta da öğretmenlerin % 80'inden çoğu;

● Hizmetiçi eğitim programlarının daha etkili olabilmesi için bu programların planlanması sürecine öğretmenlerin de katılması gerektiğini,

● “Eğitim araçlarından yararlanma” konulu bir hizmetçi eğitim programı düzenlendiği takdirde katılmak istediklerini belirtmişlerdir.

Yabancı Dil Öğretmenlerinin Eğitim Araçlarından Yararlanma Konulu Hizmetçi Eğitime İlişkin Görüşleriyle İlgili Bulguların Özeti

Araştırmada 122 yabancı dil öğretmenin 28 maddeye verdiği cevaplar sekiz değişkene göre kurulan denenceler açısından değerlendirilmiştir. Tablo XI’de herbir değişkenle ilgili olarak çoğunluk tarafından “hayır” denilen, “kararsız” kalınan ya da “evet” denilen madde sayısı ile yine aynı değişkenle ilgili olarak manidar düzeyde farklılıkların bulunduğu madde sayısı verilmektedir.

Tablo XI Cevapların Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişken	Çoğunluğun işaretlediği			Manidar Düzeyde Farklı Bulunan
	Hayır	Kararsız	Evet	
Öğretmenlerin Cinsiyeti	5	0	23	4
Öğretmenlerin Eğitim Düzeyi	6	0	22	2
Öğretmenlerin Mesleki Kademeleri	5	0	23	2
Öğretim Yapılan Düzey	5	0	23	2
Öğretilen Yabancı Dil	6	0	22	6
Görev Yapılan Okul Türü	6	0	22	3
Hizmet Öncesinde Eğitim Araçları	5	-	-	-
Konulu Ders Alma Durumu	5	0	23	0
Görülen Hizmetçi Eğitim Kursu Sayısı	5	0	23	3

Tablo XI’de görüldüğü gibi sekiz değişken açısından incelendiğinde, yabancı dil öğretmenleri anketteki toplam 28 maddenin ortalama 5 tanesine olumsuz, 23 tanesine de olumlu görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğunun “kararsız” kaldığı madde bulunmamaktadır.

Tablonun oluşturulması amacıyla yapılan incelemede çoğunluk tarafından, anketteki aynı beş maddeye sekiz değişken açısından da olumsuz görüş bildirilmiş olduğu saptanmıştır. Başka bir söyleyişle araştırma kapsamında ele alınan herbir değişken açısından tek tek bakıldığında görüşlerine başvuru olan öğretmenlerin çoğu;

1. mekanik eğitim araçlarını kullanacak mekanik becerilerden yoksun olmadıklarını;

2. basit bir fotoğraf makinasıyla çekim yapma,
3. işitsel bantların kullanılması ve sunu için hazırlanması,
4. çuha kaplı tahtanın kullanılması ve
5. manyetik tahtanın kullanılması konularında ek eğitime ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir.

Yabancı dil öğretmenlerinin, farklı değişkenler açısından; eğitim araçlarıyla ilgili olarak duydukları eğitim ihtiyaçlarına göre dağılımı tablo XII'de verilmektedir. Tablonun incelenmesinde kolaylık sağlama için ankette yer alan ilgili madde numaralarının verildiği en üst sıradaki bu numaraların, hangi hizmetiçi eğitim ihtiyacını belirtmekte olduğu tablo altında ayrıca verilmektedir.

Tablo XII'nin incelenmesiyle de görülebileceği gibi yabancı dil öğretmenleri en çok eğitim ihtiyacını tepegöz haricindeki projeksiyon makinaları (madde 13, 15, 16, 17) ile bu araçlarla ilgili basit bakımları yapabilme (madde 21), manyetik tahtada ve tepegözde kullanılacak öğretim materyallerinin hazırlanması (madde 25, 26) ve eğitim araçlarının seçimi (madde 28) konularında duymaktadır.

Bu bulgular ile Kayhan'ın (1989) araştırmasının bulguları birbirlerini destekler nitelikte görülmektedir. Eğitim araçlarının üretim yöntemi sorunlarıyla ilgili olarak yapılan anılan araştırmada en çok hizmetiçi eğitim ihtiyacı duydukları konular sorulduğunda, öğretmenler ilk sıralarda araç-gereçlerin yapımına ve bunların basit onarımlarını yapmaya yer vermişlerdir.

Bu bulgular ayrıca, Başaran (1966) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Anılan araştırmada ilk ve orta dereceli okul öğretmenlerine 28 hizmetiçi eğitim konusu sunulduğunda öğretmenler "görsel-işitsel araçları kullanma ve yararlanma yolları" na ikinci sırada, "ders araçları yapımı" konusuna ise altıncı sırada yer vermişti. Öğretmenlerin yaklaşık olarak yirmibeş yıldan bu yana bu konulara ağırlık vermeleri eğitim araçlarından yararlanmayla ilgili hizmetiçi eğitim etkinliklerinin daha sık ve daha yaygın bir biçimde düzenlenmesi gerektiğini düşündürmektedir.

Tablo XII Yabancı Dil Öğretmenlerinin Duydukları Eğitim İhtiyacına Göre Dağılımı (%)

	Anketteki Madde Numarası															
	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
Erkek	.57	.49	.55	.54	.57	.28	.25	.46	.54	.18	.50	.42	.51	.55	.48	.55
Bayan	.78	.41	.75	.66	.72	.31	.41	.56	.63	.22	.38	.44	.53	.58	.50	.63
3 Yıl	.62	.52	.60	.58	.62	.34	.30	.54	.56	.17	.49	.49	.57	.62	.56	.61
4 Yıl	.63	.38	.60	.55	.60	.20	.28	.39	.59	.21	.37	.27	.45	.44	.37	.49
1-9 Yıl	.64	.52	.64	.54	.60	.32	.28	.53	.61	.18	.55	.45	.54	.59	.51	.63
10-... Yıl	.61	.49	.56	.59	.61	.25	.28	.45	.53	.18	.42	.36	.49	.52	.47	.53
Hazırlık	.48	.19	.45	.45	.50	.28	.14	.43	.52	.14	.29	.33	.43	.43	.33	.38
Ortaokul	.72	.62	.66	.68	.66	.34	.40	.52	.60	.20	.53	.40	.49	.54	.40	.58
Lise	.57	.40	.58	.48	.57	.23	.22	.48	.54	.18	.48	.44	.58	.60	.62	.63
Almanca	.77	.27	.68	.64	.73	.30	.34	.43	.68	.27	.59	.43	.59	.64	.64	.64
Fransızca	.52	.52	.52	.57	.57	.35	.24	.57	.52	.05	.33	.48	.48	.53	.48	.62
İngilizce	.54	.31	.57	.53	.53	.25	.24	.40	.49	.16	.44	.33	.47	.49	.37	.51
Genel Lise	.74	.60	.64	.62	.66	.31	.34	.51	.64	.20	.53	.51	.55	.63	.56	.61
Anadolu L.	.47	.28	.47	.53	.50	.25	.17	.47	.53	.11	.40	.31	.50	.47	.39	.47
Mes. Tek. L.	.44	.39	.39	.44	.45	.22	.28	.50	.33	.22	.33	.28	.41	.44	.39	.61
Alan	.64	.35	.68	.62	.62	.23	.23	.44	.57	.20	.43	.37	.44	.46	.46	.57
Almayan	.60	.50	.56	.55	.59	.30	.30	.49	.56	.17	.48	.41	.54	.59	.50	.58
Hiç	.68	.55	.65	.65	.65	.32	.34	.46	.61	.22	.51	.43	.55	.58	.49	.55
1-2 Kez	.56	.41	.48	.41	.52	.30	.26	.48	.52	.15	.39	.33	.33	.41	.48	.70
3-5 Kez	.56	.31	.52	.54	.58	.13	.15	.54	.50	.12	.42	.39	.58	.61	.46	.50
	*		*	*	*				*				*	*		*

- (13) Hareketli film makinasının kullanılması
- (14) Tepegözüün kullanılması
- (15) Film şeridi projektörünün kullanılması
- (16) Slayt projektörünün kullanılması
- (17) Opak projektörünün kullanılması
- (18) Fotoğraf makinası ile çekim yapma
- (19) İşitsel bantların kullanılması
- (20) TV - Videonun kullanılması
- (21) Projeksiyon makinalarının bakım ve oranımı
- (22) Çuha kaplı tahtanın kullanılması
- (23) Çuha tahta gereçlerinin hazırlanması
- (24) Manyetik tahtanın kullanılması
- (25) Manyetik tahta Gereçlerinin hazırlanması
- (26) Tepegöz gereçlerinin hazırlanması
- (27) Duvar resmi, şimşek kart, döner levha haz.
- (28) Eğitim araçlarının seçimi

ÖZET, SONUÇ VE ÖNERİLER

ÖZET

Araştırmada M.E.B.'na bağlı orta öğretim kurumlarında görev yapan yabancı dil öğretmenlerinin eğitim araçlarından yararlanma durumları ile eğitim araçları konulu hizmetçi eğitime ilişkin görüşleri saptanmaya çalışılmıştır.

Veriler Şubat 1989 döneminde M.E.B.'nea açılan yabancı dil öğretimi formatörlük kursuna katılan toplam 122 öğretmene dağıtılan anketler aracılığı ile toplanmıştır. Öğretmenlerin eğitim araçlarından yararlanma sıklığı ile bu araçlardan yeterince yararlanmamalarına ilişkin belli başlı nedenlere göre dağılımı yüzde hesabı kullanılarak verilmiş, hizmetçi eğitime ilişkin görüşleriyle ilgili verilerin analizinde kay-kare tekniği kullanılmıştır. Manidarlık düzeyi olarak .05 seçilmiştir.

Yabancı dil öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun eğitim araçlarından yararlanmadığı, öğretmenlerin başlıca yararlanmama nedeni olarak ilgili eğitim araçlarının okullarında bulunmadığını ileri sürdükleri saptanmıştır. Öğretmenlerin eğitim araçlarıyla ilgili hizmetçi eğitime ilişkin görüşleri arasında manidar farklılıklar bulunmamıştır. Konuyla ilgili denenceler test edilirken belli değişkenler açısından görüşleri karşılaştırılan öğretmen gruplarının hemen hemen aynı maddelere aynı doğrultuda görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Yabancı dil öğretmenleri anketteki toplam 28 maddeden ortalama 23 tanesine olumlu, 5 tanesine de olumsuz görüş bildirmişlerdir.

SONUÇLAR

Araştırmada varılan başlıca sonuçlar şunlardır:

1. Başta projeksiyon makinaları olmak üzere çoğu görsel eğitim araçlarından yabancı dil öğretmenlerince ya çok az yararlanılmakta ya da hemen hiç yararlanılmamaktadır. En çok kullanılan araçların başında işitsel bantlar ile duvar resimleri gelmektedir. Kumaş kaplı tahta ve gereçleri ile Tv-video da öğretmenlerin yarısından çoğu tarafından hiç kullanılmamakla birlikte ötekilere oranla kısmen kullanılan araçlardır.

2. Yabancı dil öğretmenlerinin çoğu okullarında hangi eğitim araçlarının bulunduğunu bilmekle birlikte görev yaptıkları ilde bulunan eğitim araçlarını bilmemektedirler.

3. Yabancı dil öğretmenleri çeşitli eğitim araç ve gereçlerinin bulunması, kullanımı ve üretimi için en çok yardım ihtiyacını en çok kullandıkları araçlar için duymaktadır.

4. Yabancı dil öğretmenlerince en çok ek eğitim ihtiyacı çeşitli projeksiyon makinalarının kullanımı, manyetik tahta ve tepegöz gereçlerinin hazırlanması ile eğitim araçlarının seçimi konularında duyulmaktadır.

5. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, hizmetiçi eğitim programlarının daha etkili olabilmesi için bu programların planlanması sürecine öğretmenlerin de katılması gerektiği görüşündedir.

6. Hizmetiçi eğitim programları yabancı dil öğretmenlerinin büyük çoğunluğunca bir değer taşımakta olup, öğretmenler "eğitim araçlarından yararlanma" konulu bir hizmetiçi eğitim programına katılma konusunda isteklidirler.

7. Çoğu yabancı dil öğretmeni eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim programlarının öğretmenlere istenilen öğrenme tipine uygun eğitim araçlarını seçmelerinde yardımcı olacağı görüşündedir.

8. Yabancı dil öğretmenlerinin çok büyük bir bölümü eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim programlarının öğretmenlere eldeki eğitim araç ve gereçlerini daha etkili kullanmalarında yardımcı olacağı görüşünde birleşmektedir.

9. Çoğu yabancı dil öğretmeni, okullarında eğitim araçlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim programlarının koordinasyonunu yapabilecek yeterlikte bir elemanın bulunmasını yararlı görmektedir.

10. Eğitim araçlarıyla ilgili olarak gerek okul düzeyinde gerekse il düzeyinde düzenlenebilecek hizmetiçi eğitim etkinliklerinin planlanması ve yürütülmesi görevini gönüllü olarak üstlenebilecek öğretmen potansiyeli bulunmaktadır.

ÖNERİLER

Yapılan bu araştırmayla ilgili olarak;

1. Yabancı dil öğretmenleri için, planlama aşamasına bu öğretmenleri de katarak, "eğitim teknolojisi" ve "eğitim araçları" konulu hizmetiçi eğitim kurslarının düzenlenmesi; kurslarda projeksiyon makina-

larının kullanımı, öğretim materyallerinin hazırlanması ve eğitim araçlarının seçimi konularına ağırlık verilmesi,

2. Öğretmenlerin eğitim araçlarından daha çok yararlanabilmeleri için bu alanda profesyonel anlamda yetişmiş ve "eğitim teknolojisi uzmanı", "gör-ışit araçları uzmanı" ya da "eğitim teknolojisi sorumlu elemanı" vb. gibi isimlerden biriyle anlabilecek personelin okullarda görevlendirilmesi,

3. Eğitim teknolojisi ve eğitim araçları konulu hizmetiçi eğitim kurslarını başarıyla tamamlayan öğretmenlerden bir kısmının, öğretmenlik hizmetlerini sürdürmeleri koşuluyla ve gönüllülük esasına göre, eğitim araçları konulu hizmetiçi eğitim etkinliklerinin planlanması ve yürütülmesi için okul ve il koordinatörü olarak atanması,

4. İl eğitim araçları merkezleri başkanlıklarının merkezlerinde bulunan eğitim araçları ve bunlardan yararlanma biçimlerine ilişkin bilgilerin okullara sunulması konusunda daha yoğun etkinliklere yönlendirilmeleri,

5. Eğitim araçlarıyla ilgili araştırmaların bundan böyle de sürdürülmesi ve yapılacak bir çalışmada eğitim araçlarından çok sıklıkla yararlanılması beklenen fen bilgisi öğretmenlerinin bu konudaki hizmetiçi eğitime ilişkin görüşlerinin saptanması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Akhun, İlhan. *İstatistik Formüller ve Tablolar*. Ankara: 1978

Alkan, Cevat. *Eğitim Ortamları*. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, 1979.

———. *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Şenyuva Kooperatif Evleri, Merhale Sokak. 37/3, 1984.

———. *Açıköğretim*. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 157, 1987.

Alkan, Cevat ve Diğerleri. *Eğitim Teknolojisi*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Ankara: 1987.

Baker, Lawrence W. Jr. "The Effects of Three Forms of Instructional Media As They Relate to Cognitive Achievement in the Social Studies." (Doctor of Education, East Texas State University, 1979), *Dissertation Abstracts International A. The Humanities and Social Sciences*, ces, 40, 10: 5290, April, 1980.

Başaran, İbrahim Ethem. *Hizmet İçi Eğitim Araştırması*. Ankara: MEB Eğitim Birimi, 1966.

Bowen, Betty Morgan. *Look Here Visual Aids in Language Teaching*. London: Macmillan Press, 1982.

- Ceyhan, Erdal. "Türkiye Üniversitelerinde Yabancı Dil Programlarının Karşılaştırılması." Yayınlanmamış Doktora Tezi, A.Ü. 1982.
- Chasmi, Aziz. "A Survey of the Opinions of Selected Secondary School Teachers Concerning In-Service Training in Educational Media." Unpublished Ed. D. Dissertation, Louisiana State University, 1983.
- Çilenti, Kâmuran. "The Effectiveness of Various Labeling Methods in the Associative Learning of Nomenclature in Textbook Illustrations." Unpublished Ed. D. Dissertation, Indiana University, 1974.
- . *Eğitim Teknolojisi*, Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1979.
- . *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*. Ankara: Gül Yayınevi, 1984.
- . *Fen Eğitimi Teknolojisi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1985.
- Dale, Edgar. *Audio-Visual Methods in Teaching (Revised Edition)*. New York: The Dryden Press, Inc., 1956.g
- Demirel, Özcan. "Ortaöğretimde Yabancı Dil Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi." Yayınlanmamış Doktora Tezi, A.Ü. 1979.
- . *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: USEM Yayınları, 1987.
- Doğan, Hıfzı. *Analiz ve Program Hazırlama*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1982.
- El-Araby, Salah A. *Audio-Visual Aids for Teaching English An Introduction to Materials and Methods*. London: Logman Group Ltd, 1974.
- Elgin, Sait Güngör. "Okul Eğitim Teknolojisi Merkezleri" (Eğitimde Çevre Düzenleme Modelleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma)." Yayınlanmamış Doktora Tezi, A.Ü. 1984.
- Ergin, Akif. "Eğitim Teknolojisinde İki Boyutlu Görsel Öğretim Materyali Düzenleme İlke ve Tekniklerinin Yabancı Dil Öğretimine Uygulanması". Yayınlanmamış Doktora Tezi, A.Ü. 1986.
- Erickson, Carlton W.H. *Administering Instructional Media Programs*. New York: The Macmillan Company, 1968.
- Erickson, Carlton W.H. and David H. Curl. *Fundamentals of Teaching with Audiovisual Technology*. New York: Macmillan Company, 1972.
- Feldman, Jesse David. "The Effects of Visual Depictions of Content Material As A Supplement to Textbooks in Primary Grade Social Studies." (Doctor of Education, Memphis State University, 1980), *Dissertation Abstracts International A. The Humanities and Social Sciences*, 41, 7: 2983, January, 1981.
- Fidan, Nurettin. *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Rehber Dağıtım, 1982.
- . *Okulda Öğrenme ve Öğretme Kavramlar İlkeler Yöntemler*. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1986.

- Gerlach, Vernon S., and Donald P. Ely. *Teaching and Media: A Ssystematic Approach*. Englewood Cliff, New Jarsey, Prentice-Hall, Inc., 1971.
- Gibson, Tony. Çev: Akif Ergin. "Kaynak Materyaller ve Öğretmen," *A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 21, 1-2: 323-331, 1988.
- Gülmez, Yener. "Yabancı Dil Öğretiminde Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörler." Yayınlanmamış Doktora Tezi, A.Ü., 1982.
- Harper, Altia Dianne. "The Relative Effectiveness of Visualization As An Aid in Teaching Grammatical Concepts of German." (Doctor of Philosophy, The Pennsylvania State University, 1979), *Dissertation Abstracts International A. The Humanities and Social Sciences*, 40, 5: 2641, November, 1979.
- Hızal, Alişan. *Programlı Öğretim Yönteminin Etkenliği "Karşılaştırmalı-Uygulamalı Araştırma"*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1982.
- Ho, Curtis P. "Pictures, Adjunct Questions and Learning From Text." (Doctor of Philosophy, Arizona State University, 1983), *Dissertation Abstracts International A. The Humanities and Social Sciences*, 44, 10: 2969, April, 1984.
- Kaptan, Saim. *Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri*. Ankara: Rehber Dağıtım, 1982.
- Karasar, Niyazi. *Araştırmalarda Rapor Hazırlama Yöntemi*. Ankara: Bahçelievler P.K. 33, 1176.
- . *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Bahçelievler P.K. 33, 1982.
- Kayhan, Ülker. "Eğitim Araçlarının Üretim Yönetimi Sorunları ve Sistem Yaklaşımına Göre Modelleştirilmesi." Yayınlanmamış Doktora Tezi, A.Ü. 1989.
- MEB. *Cumhuriyetin 50. Yılında Milli Eğitimimiz*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1973.
- . FRTEM Brifing, 1981.
- . *Onbiriinci Milli Eğitim Şurası 8-11 Haziran 1982 Öneriler Konuşmalar Kararlar*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1982.
- . Talim ve Terbiye Başkanlığı. *Millî Eğitim Hizmetinde Öğretmen ve Eğitim Uzmanları (Durum ve Sorunları)*. XI. Milli Eğitim Şurası 8-11 Haziran 1982, Ankara.
- . *Eğitim Araçları Teşkilatı ve Hizmetleri*. Ankara: 1983.
- . *Yabancı Dil Öğretimini Geliştirme Komisyonu Raporu*. Çoğaltma, 1983.
- Miller, Jacqueline Hilda. "Spatially Cohesive Visuals as Mediators of Verbal Learning and Recall in Second Language Acquisition." (Doctor of Pghilosophy, The University of Wisconsin-Madison, 1984), *Dissertation Abstracts International A. The Humanities and Social Sciences*, 45, 9: 2745, March, 1985.
- Mueller, Gunter Alfred. "The Effects of A Contextual Comprehension in Beginning College German." (Doctor of Philosophy, The Ohio State University, 1179), *Dissertation Abstracts International A. The Humanities and Social Sciences*, 40, 4: 1929, October, 1979.

- Nawarat, Pariya.** "Differences Between Teaching Methods and Materials Used by English Teachers with Vocational and Non-Vocational Students." (Doctor of Education, Mississippi State University, 1980). *Dissertation Abstracts International, A. The Humanities and Social Sciences*, 41, 8: 3518, February, 1981.
- Öğuzkan, Turhan (Ed.).** *Türkiye'de Ortaöğretim ve Sorunları*. İstanbul: Hisar Eğitim Vakfı, 1981.
- Okan, Kenan.** *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Gül Yayınevi, 1983.
- Oteiza, Fidel Luis.** "A Study of the Effectiveness of Specially Designed Instructional Materials to Support A Given Pattern of Classroom Interaction." (Doctor of Philosophy, The Pennsylvania State University, 1976). *Dissertation Abstracts International A. The Humanities and Social Sciences*, 37, 5: 2608, November, 1976.
- Özoğlu, Süleyman Çetiu.** *Liselerde Sosyal Bilimler Öğretimi*. A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 38.
- Özyürek, Leyla.** *Öğretmenlere Yönelik Hizmet-içi Eğitim Programlarının Etkinliği*. A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 102, 1981.
- . *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1983.
- Pennywell, Phillip, Jr.** "The Value of Visual Media in the Achievement of Instructors Objectives As Perceived by Instructors in Predominantly Black State-Supported Colleges and Universities in the State of Louisiana." (Doctor of Philosophy, North Texas State University, 1980). *Dissertation Abstracts International, A. The Humanities and Social Sciences*, 34, 11: 4584, May, 1981.
- Perry, Nancy Neipert.** "Effects of Structural and Pictorial Support Upon Aural Learning of Concepts, Rules and Problem-Solving Skills." (Doctor of Education, The Florida State University, 1979). *Dissertation Abstracts International A. The Humanities and Social Sciences*, 41, 1: July, 1980.
- Peterman, Thomas William.** "A Compendium of Selected Research on the Application of Educational Media in the Classroom." (Doctor of Philosophy, Michigan State University, 1982). *Dissertation Abstracts International A. The Humanities and Social Sciences*, 34, 12: June, 1983.
- Ramirez, Mac. M.** "The Neglected Tools Can Work For You," *The Art of TESOL: Selected Articles from the English Teaching Forum*. Washington, D.C.: International Communication Agency, 1982.
- Rowntree, Derek.** *Educational Technology in Curriculum Development*. London: Harper and Row Ltd, 1976.
- Saettler, Paul.** *A History of Instructional Technology*. New York: McGraw Hill, Inc., 1968.
- Sözer, Ersan.** "Türkiye'deki Üniversitelerde Bilim-Meslek Alanlarına Yönelik Yabancı Dil Eğitimi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. 1984.
- Suwanarat, Pimchai.** "The Effects of Pictorial Stimuli on Learning Selected English Words by Thai Fifth Grade Children." (Doctor of Education, Indiana University, 1978). *Dissertation Abstracts International A. The Humanities and Social Sciences*, 39, 2: 623, August, 1978.

- Taymaz, Haydar.** *Hizmet İçi Eğitim*. A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 94, 1981.
- Truman, Diane Lytton.** "The Effects of Pictorial Aids on Inferentially Produced Interference in Younger and Older Childrens Sentence Learning." (Doctor of Philosophy, The University of Wisconsin-Madison, 1981), *Dissertation Abstracts International A. The Humanities and Social Sciences*, 42, 4: 1563, October, 1981.
- Varış, Fatma.** *Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler"*. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, 1978.
- Waldrop, Phillip Steven.** "An Examination of Student Ability Level and Visual Complexity in Instructional Materials For Industrial Arts." (Doctor of Philosophy, Purdue University, 1979), *Dissertation Abstracts International A. The Humanities and Social Sciences*, 41, 1: 138, July, 1980.
- Wright, Andrew.** *visual Materials for the Language Teacher*. London: Longman Group Limited, 1976.